

Sygn. akt V Ca 2338/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 lutego 2020 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie V Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Jerzy Kiper (spr.)
Sędziowie:	Zbigniew Podedworny (del.) Wiesława Śmich
Protokolant:	sekretarz sądowy Rafał Piechota

po rozpoznaniu w dniu 26 lutego 2020 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa B. D.

przeciwko (...) S. A. w W.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego dla Warszawy - Śródmieścia w Warszawie

z dnia 19 lipca 2019 r., sygn. akt I C 1632/18

1. oddala apelację;
2. zasądza od (...) S. A. w W. na rzecz B. D. kwotę 2.700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w instancji odwoławczej.

Wiesława Śmich Jerzy Kiper Zbigniew Podedworny

Sygn. akt V Ca 2338/19

UZASADNIENIE

Powódka B. D. wniosła o zasądzenie na jej rzecz od pozwanego (...) S.A w W. kwotę 73.993,23 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 11 marca 2018 r. do dnia zapłaty oraz kosztami procesu wg norm przepisanych. Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na jego rzecz kosztów procesu wg norm przepisanych.

Wyrokiem z 19 lipca 2019 r. Sąd Rejonowy dla Warszawy-Śródmieścia w Warszawie zasądził od pozwanego na rzecz powódki 73.993,23 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 11 marca 2018 r. do dnia zapłaty oraz 11.229,00 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Powyższe rozstrzygnięcie było wynikiem następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych Sądu Rejonowego.

Powódka od 10 stycznia 1992 r. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie pomocy społecznej z zakwaterowaniem i leczenia uzależnień. W spisie w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, dotyczącej powódki według stanu na 31 grudnia 2011 r., jako miejsce działalności gospodarczej widniała nieruchomość przy Al. (...) w S., natomiast jako dodatkowe stałe miejsca wykonywania działalności gospodarczej widniały również nieruchomości położone pod adresami: B. (...), C. (...), Ś. S. (...), B.-R. (...). W dniu 29 maja 1998 r. powódka zawarła z (...) Bankiem (...) S.A. w W. (później – Bankiem (...) S.A. w G.) umowę kredytu numer (...). Bank udzielił powódce kredytu w wysokości 200.000 zł na okres 180 miesięcy, z ostatecznym terminem spłaty na dzień 1 czerwca 2013 r. Kredyt został przeznaczony na nabycie własności domu mieszkalnego (§ 3).

W dniu 11 października 2006 r. powódka złożyła pozwanemu wniosek kredytowy, w którym wniosła o udzielenie kredytu hipotecznego w kwocie 200.000 zł na okres 11 lat w walucie CHF w systemie spłaty malejących rat kapitałowo-odsetkowych z proponowanym terminem spłaty na 20 każdego miesiąca, jako przedmiot kredytowania wskazując nieruchomość przy ul. (...) w miejscowości Ś.. Powódka wskazała, że od 52 lat zamieszkuje w S. przy Al. (...), a ponadto jest właścicielką domu w Ś., dwóch domów w K., domu w B. i zagrody w B.. Powódka wskazała, że prowadzi działalność gospodarczą. W dniu 11 października 2006 r. powódka złożyła oświadczenie, w którym wskazała, że przedstawiciel pozwanego przedstawił jej w pierwszej kolejności ofertę kredytu w PLN, natomiast po zapoznaniu się z tą ofertą wybrała umowę kredytu denominowanego w walucie obcej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z tym produktem, a w szczególności tego, że niekorzystna zmiana kursu waluty spowoduje wzrost comiesięcznych rat spłaty kredytu/pożyczki hipotecznej oraz wzrost całego zadłużenia. Decyzją z 13 października 2006 r. pozwany przyznał powódce kredyt na refinansowanie kredytu udzielonego umową numer (...) z 29 maja 1998 r. przez Bank (...) S.A zmienionego aneksem nr (...) z 29 marca 2001 r. w kwocie 183.000 zł, walucie waloryzacji CHF, na okres 132 miesięcy, z oprocentowaniem w dniu zawarcia umowy kredyt wynoszącym 3,80%. W dniu 25 października 2006 r. między pozwanym a powódką została zawarta umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF. Treść tej umowy była następująca. Cel kredytu: refinansowanie kredytu udzielonego umową numer (...) z 29 maja 1998 r. przez Bank (...) S.A zmienionego aneksem nr (...) z 29 marca 2001 r. (§ 1 ust. 1). Kwota kredytu: 183.000 zł (§ 1 ust. 2). Waluta waloryzacji kredytu: CHF (§ 1 ust. 3). Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 12 października 2006 według kursu kupna waluty z tabeli kursowej banku wynosi 76.361,36 CHF. Wskazana wyżej kwota miała charakter informacyjny i nie stanowiła zobowiązania Banku. Wartość rynkowa kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu może być różna od podanej w niniejszym punkcie (§ 1 ust. 3A). Okres kredytowania: 132 miesiące, tj. od dnia 25 października 2006 r. do dnia 20 października 2017 r. (§ 1 ust. 4). Wariant spłaty kredytu: malejące raty kapitałowo-odsetkowe (§ 1 ust. 5). Termin spłaty kredytu: 20 dzień każdego miesiąca (§ 1 ust. 6). Na dzień zawarcia umowy oprocentowanie kredytu w stosunku rocznym wynosi 3,80 % (§ 1 ust. 8). Dane nieruchomości stanowiącej przedmiot nieruchomości: tytuł prawny nieruchomości: własność (§ 2 ust. 1), właściciel nieruchomości: kredytobiorca (§ 2 ust. 2), adres nieruchomości: Ś., ul. (...) (§ 2 ust. 3), oznaczenie ewidencyjne działki gruntu: (...) wartość nieruchomości: 190.000 zł (§ 2 ust. 5). Wyplata kredytu jest dokonywana w następujący sposób: kwota w wysokości 144.000 zł przelana na rachunek prowadzony przez Bank (...) S.A. tytułem całkowitej spłaty kredytu udzielonego umową numer (...) z 29 maja 1998 r. przez Bank (...) S.A zmienionego aneksem nr (...) z 29 marca 2001 r., kwota 39.000 zł zgodnie z dyspozycją kredytobiorcy. Bank udzielił kredytobiorcy na jego wniosek kredytu hipotecznego na cel określony w § 1 ust. 1 w kwocie określonej w § 1 ust. 2, waloryzowanego kursem kupna CHF wg tabeli kursowej banku. Kwota kredytu wyrażona w walucie CHF jest określona na podstawie kursu kupna waluty CHF z tabeli kursowej banku z dnia i godziny uruchomienia kredytu (§ 7 ust. 1). Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, która w dniu wydania decyzji przez bank ustalona była w wysokości określonej w § 1 ust. 8 (§ 10 ust. 1). Zmiana wysokości oprocentowania kredytu mogła nastąpić w przypadku zmiany stopy referencyjnej określonej dla danej waluty oraz zmiany parametrów finansowych rynku pieniężnego i kapitałowego w kraju (lub krajów zrzeszonych w Unii Europejskiej), którego waluta jest podstawą waloryzacji (§ 10 ust. 2). O każdej zmianie oprocentowania bank zawiadamia kredytobiorcę i poręczycieli na piśmie. Informacja na temat obowiązującego oprocentowania kredytu podawana będzie również do wiadomości w placówkach i na stronach internetowych banku. Informacje

o wysokości rat kapitałowo-odsetkowych można uzyskać za pośrednictwem infolinii pozwanego banku oraz sieci Internet (§10 ust. 3). Zmiany wysokości oprocentowania kredytu bank dokona najpóźniej piątego dnia roboczego miesiąca, następującego po miesiącu, w którym dokonana została spłata stawki bazowej (§ 10 ust. 4). Bank sporządzi i wyśle harmonogram spłat określający nową wysokość rat spłaty kredytu w przypadku, o którym mowa w ust. 3 (§ 10 ust. 4). Zmiana oprocentowania kredytu nieruchomości następuje od dnia wejścia zmiany w życie (§ 10 ust. 5). Zmiana wysokości oprocentowania kredytu dokonana zgodnie z postanowieniami § 10 nie stanowi zmiany umowy (§ 10 ust. 6). Kredytobiorca zobowiązuje się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych określonych § 1 ust. 5, w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat (§ 11 ust. 1). Harmonogram spłat kredytu stanowi załącznik nr 1 i integralną część umowy i jest doręczany kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu. Harmonogram spłat jest sporządzany w CHF (§ 11 ust. 2). Raty kapitałowo-odsetkowe płatne są w dniu określonym w § 1 ust. 6, z tym, że pierwsza rata kapitałowo-odsetkowa płatna jest, po co najmniej 28 dniach od daty uruchomienia kredytu, nie później jednak niż po 61 dniach od daty uruchomienia kredytu (§ 11 ust. 3). Raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży z tabeli kursowej banku obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (§ 11 ust. 4). Integralną część umowy stanowi „Regulamin udzielania kredytu hipotecznego dla osób fizycznych – (...). Kredytobiorca oświadcza, że zapoznał się z tym dokumentem i uznaje jego wiążący charakter (§ 26 ust. 1). Kredytobiorca oświadcza, że został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje. Kredytobiorca jest świadomy, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu (§ 30 ust. 1). Załączniki do umowy kredytu stanowiły harmonogram spłat oraz taryfa prowizji i opłat bankowych Banku. W dacie zawarcia powyższej umowy w pozwanym banku obowiązywał Regulamin udzielania kredytów i pożyczek hipotecznych dla osób fizycznych – w ramach (...) z listopada 2006 r. o następującej treści: w ramach (...) występują dwie różne oferty: a. w złotych, b. w walutach (pkt 2). Bank udziela kredytów i pożyczek złotych waloryzowanych kursem następujących walut wymiennalnych: USD/EUR/CHF/GBP/SEK według tabeli kursowej (...) Banku S.A. (§ 1 ust. 2). Kredyt waloryzowany udzielany jest w złotych, przy jednoczesnym przeliczeniu na wybraną przez Kredytobiorcę walutę (§ 1 ust. 3). Wysokość każdej raty odsetkowej lub kapitałowo-odsetkowej kredytu waloryzowanego kursem przyjętej waluty określana jest w tej walucie, natomiast jej spłata dokonywana jest w złotych po uprzednim jej przeliczeniu wg kursu sprzedaży danej waluty, określonym w tabeli kursowej Banku na dzień spłaty (§ 23 ust. 2). Wysokość rat odsetkowych i kapitałowo-odsetkowych kredytu waloryzowanego wyrażona w złotych, ulega comiesięcznej modyfikacji w zależności od kursu sprzedaży waluty, według tabeli kursowej Banku na dzień spłaty (§ 23 ust. 3).

Powódka zaciągnęła powyższy kredyt mając 59 lat. Pracownik pozwanego Banku (...) - proponował powódce przeniesienie kredytu z Banku (...) S.A. do (...) S.A., wskazując, że operacja ta będzie dla powódki korzystna finansowo. W toku zawierania umowy kredytu powódka nie miała możliwości negocjowania postanowień umowy dotyczących waloryzacji kredytu kursem CHF ani zasad przeliczania kursu przez pozwanego. Zawierając umowę kredytu powódka działała w zaufaniu do pracowników pozwanego banku. Pracownicy banku nie wyjaśnili powódce, na czym polega mechanizm waloryzacji kredytu kursem CHF ani w jaki sposób jest tworzona tabela kursowa pozwanego Banku. Powódce nie przedstawiono wykresów obrazujących, w jaki sposób kształtował się kurs CHF w stosunku do kursu w PLN. Powódce nie wyjaśniono, w jaki sposób wzrost kursu CHF w stosunku do kursu PLN może przełożyć się na wysokość kapitału kredytu i wysokości regulowanych przez nią rat kredytu. Powódki nie informowano, w jaki sposób bank pozyskuje walutę CHF, aby udzielić jej kredytu, w jaki sposób bank zabezpiecza się przed zmianą kursu CHF ani w jaki sposób powódka może sama zabezpieczyć się przed zmianą kursu CHF. Przed zawarciem umowy kredytu powódce nie został przedstawiony regulamin udzielania kredytów w pozwanym banku. Po zawarciu umowy kredytu powódka nie była informowana o zmianach regulaminu.

Nieruchomość pod adresem Ś. (...) nigdy nie była wykorzystywana przez powódkę do prowadzenia działalności gospodarczej. Zawierając umowę kredytu z Bankiem (...) S.A. powódka miała zamiar kupić tę nieruchomość, aby w niej zamieszkiwać. Zawierając umowę z pozwanym powódka także nie zamierzała wykorzystywać nieruchomości do działalności gospodarczej. W 2011 r. powódka wskazała adres powyższej nieruchomości w CEIDG, jednak uczyniła to

w celu kierowania do niej korespondencji pod powyższy adres, natomiast nie miała zamiaru prowadzić działalności gospodarczej w powyższej nieruchomości i faktycznie działalności tej pod wskazanym adresem nigdy nie prowadziła. Powódka jest właścicielką kilku nieruchomości i zamieszkiwała w różnych okresach w różnych z tych nieruchomości, jak również udostępniała te nieruchomości do zamieszkiwania członkom swojej rodziny. Część nieruchomości należących do powódki jest lub była przez nią wykorzystywana do prowadzenia działalności gospodarczej, natomiast nie dotyczyło to nigdy nieruchomości położonej w Ś.. We wniosku z 25 października 2006 r. powódka wniosła o uruchomienie kredytu w kwocie 183.000 zł w dniu 31 października 2006 r. Kredyt został uruchomiony w dniu 2 listopada 2006 r. kwotą 183.000 zł. Jako kwotę kredytu w walucie waloryzacji pozwany przyjął 76.965,14 CHF przy stopie oprocentowania 2,8%. W harmonogramie spłat kredytu z dnia 2 listopada 2006 r. wskazano, że walutą kredytu jest CHF, kwota kredytu wynosi 76.965,14 CHF, oprocentowanie nominalne kredytu wynosi 2,8%, okres kredytowania wynosi 131 miesięcy, a kredyt jest spłacany w 131 miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych.

W dniu 5 listopada 2014 r. powódka i pozwany zawarli aneks do umowy nr (...), na podstawie którego powódka uzyskała możliwość dokonywanie spłaty należności z tytułu umowy kredytu bezpośrednio w walucie CHF. Pozostałe warunki umowy kredytu pozostały bez zmian. W dniu 20 października 2017 r. powódka uiszczyła ostatnią ratę kredytu, spłacając całą należność z tytułu umowy kredytu nr (...), obejmującą kapitał w kwocie 183.000 zł wraz z odsetkami w kwocie 32.870,89 zł. Łączna kwota rat kapitałowo-odsetkowych uiszczonych z tytułu umowy kredytu zawartej przez strony w okresie od 1 stycznia 2010 roku do 20 października 2017 r. wyniosła 221.062,58 zł. Łączna kwota rat kapitałowo-odsetkowych z tytułu umowy kredytu zawartej przez strony w okresie od dnia 1 stycznia 2010 roku do dnia 20 października 2017 roku przy uwzględnieniu, że stron nie wiążą § 7 ust. 1 i § 11 ust. 4 umowy kredytu wynosi 146.768,90 zł. Różnica pomiędzy opłaconymi ratami z tytułu umowy kredytu zawartej przez strony w okresie od 1 stycznia 2010 roku do 20 października 2017 roku a ratami kredytu należnymi przy uwzględnieniu, że stron nie wiążą § 7 ust. 1 i § 11 ust. 4 umowy kredytu wynosi 74.292,66 zł. Pismem z dnia 28 lutego 2018 r. pełnomocnik powódki wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 80.000 zł z tytułu nadpłaty na saldzie kredytu, którą stanowiła różnica między ratami dotychczas wpłaconymi, a ratami należnymi z tytułu umowy kredytu nr (...) z dnia 25 października 2006 r. w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania do zapłaty. Pismo to zostało doręczone pozwanemu w dniu 2 marca 2018 r. Pismem z dnia 29 marca 2018 r. pracownik pozwanego poinformował pełnomocnika powódki, że powyższe wezwanie do zapłaty zostało rozpatrzone negatywnie.

Oprocentowanie kredytu wynosiło:

- 2,8 % od dnia 2 listopada 2006 r. do dnia 20 stycznia 2007 r.,
- 3,1 % od dnia 21 stycznia 2007 r. do dnia 20 maja 2007 r.,
- 3,35 % od dnia 21 maja 2007r. do dnia 20 października 2007 r.,
- 3,6 % od dnia 21 października 2007 r. do dnia 20 października 2008 r.,
- 3,95 % od dnia 21 października 2008 r. do dnia 20 kwietnia 2009 r.,
- 3,7 % od dnia 21 kwietnia 2009 r. do dnia 20 stycznia 2010 r.,
- 3,55 % od dnia 21 stycznia 2010 r. do dnia 20 lipca 2010 r.,
- 3,25 % od dnia 21 lipca 2010 r. do dnia 13 czerwca 2013 r.,
- 2,51 % od dnia 14 czerwca 2013 r. do dnia 20 lutego 2015 r.,
- 1,64 % od dnia 20 lutego 2015 r. do dnia 20 sierpnia 2015 r.,
- 1,76% od dnia 21 sierpnia 2015 r. do dnia 20 października 2017 r.

Tabela kursowa pozwanego banku była tworzona w oparciu następujące dokumenty wewnętrzne banku:

- dokument „Zasady ustalania spreadów walutowych w tabeli kursowej (...) Bank SA” z 6 maja 2009 r. zatwierdzone decyzją zarządu pozwanego banku,
- procedura „Tworzenie i zmiany tabel kursów wymiany walut w (...) Banku SA” obowiązująca od 8 lutego 2007 r.,
- pismo Okólne No.(...) „Tworzenie tabel kursów walut” obowiązujące od 29 października 2008 r.,
- regulacja wewnętrzna Departamentu Rynków Finansowych - Pismo Okólne No. (...) „Tworzenie tabel kursów wymiany walut w Banku S.A.” obowiązujące od 5 sierpnia 2014 r. Raty kredytu hipotecznego CHF rozliczane są po tabeli kursowej, obowiązującej o godzinie 14:50. Jest to godzina określona w umowach kredytowych (raty kapitałowo odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży z tabeli kursowej (...) S.A., obowiązującego w dniu spłaty o godzinie 14:50).

Powyższy stan faktyczny Sąd Rejonowy ustalił w oparciu o dokumenty, których treści nie kwestionowała żadna ze stron. Dodatkowo Sąd Rejonowy uznał za wiarygodne zeznania powódki. W zakresie wyliczenia należnej powódce kwoty, Sąd oparł się na opinii biegłego sądowego W. B.. Sąd meriti wyjaśnił, że oddalił wniosek pozwanego o zobowiązanie powódki do przedstawienia podatkowej księgi przychodów i rozchodów prowadzonej przez nią działalności gospodarczej, ponieważ był on spóźniony. Sąd Rejonowy wskazał, że wniosek ten został zgłoszony dopiero na terminie rozprawy w dniu 16 lipca 2019 r., już po dopuszczeniu i przeprowadzeniu wszystkich dowodów, przed zamknięciem rozprawy. Sąd Rejonowy podkreślił, że żadne okoliczności nie stały na przeszkodzie zgłoszeniu powyższego wniosku dowodowego na wcześniejszym etapie postępowania, w tym już w sprzeciwie od nakazu zapłaty, zwłaszcza że już w sprzeciwie pozwany podniósł argumenty związane z tym, że powódka miała zaciągnąć kredyt w ramach swojej działalności gospodarczej. Sąd nadmienił, że sprzeciw od nakazu zapłaty został przez pozwanego złożony w dniu 21 czerwca 2018 r., a więc ponad rok przed złożeniem powyższego wniosku dowodowego. Co więcej, po wydaniu przez Sąd postanowienia z 3 lipca 2018 r. o przekazaniu sprawy do Sądu Gospodarczego toczyło się postępowanie zażaleniowe, którego przedmiot obejmował właśnie kwestię tego, czy powódka zawarła umowę kredytu w związku z prowadzoną przez siebie działalnością gospodarczą. W szczególności w dniu 22 sierpnia 2018 r. pozwany złożył odpowiedź na zażalenie powódki na powyższe postanowienie, w którym podtrzymał i rozwinął stanowisko oparte na założeniu, że umowa kredytu była bezpośrednio związana z prowadzoną przez powódkę działalnością gospodarczą. Postępowanie zażaleniowe zakończyło się postanowieniem Sądu Okręgowego z 30 listopada 2018 r., którego odpis został doręczony pełnomocnikowi pozwanego w dniu 14 grudnia 2018 r. Choć w uzasadnieniu powyższego postanowienia Sąd Okręgowy wprost stwierdził, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie daje podstaw do przyjęcia, że zawarcie umowy kredytu przez strony było związane z działalnością gospodarczą powódki, pozwany nie skłoniło to do zgłoszenia jakichkolwiek wniosków dowodowych zmierzających do wykazania okoliczności przeciwnych, aż do terminu rozprawy w dniu 19 lipca 2019 r. W świetle powyższych okoliczności Sąd Rejonowy przyjął, że pozwany powinien był zgłosić przedmiotowy wniosek dowodowy już w sprzeciwie od nakazu zapłaty (art. 503 § 1 k.p.c.), a najpóźniej po otrzymaniu odpisu postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 30 listopada 2018 r., ponieważ treść tego postanowienia powinna była skłonić pozwanego do wniosku, że zgromadzone wówczas dowody nie dawały podstaw do uznania, że umowa kredytu miała związek z działalnością gospodarczą powódki. Niezależnie od powyższego, Sąd Rejonowy wskazał, że w dniu 18 kwietnia 2019 r. pełnomocnik pozwanego otrzymał zawiadomienie o terminie rozprawy wyznaczonym na 19 lipca 2019 r., wobec czego powinien był on wówczas dojść do wniosku, że sprawa zostanie rozstrzygnięta na pierwszym posiedzeniu (art. 5 § 1 k.p.c.). Znając termin rozprawy 3 miesiące wcześniej pozwany miał więc możliwość, a w istocie rzeczy obowiązek (art. 5 § 2 k.p.c.) zgłoszenia wszystkich dowodów w ten sposób, aby sprawa mogła zostać rozpoznana na pierwszym posiedzeniu. Gdyby więc pozwany zgłosił przedmiotowy wniosek dowodowy wkrótce po otrzymaniu zawiadomienia o terminie rozprawy, wówczas Sąd mógłby zobowiązać powódkę do przedstawienia żądanej przez pozwanego dokumentacji jeszcze przed terminem rozprawy. Natomiast realizacja wniosku dowodowego, który został przez pozwanego zgłoszony tuż przed zamknięciem rozprawy, skutkowałaby koniecznością odroczenia rozprawy, a w konsekwencji również wydłużeniem postępowania w sprawie o kilka kolejnych miesięcy, pomimo że sprawa nie wymagała przeprowadzenia żadnych innych czynności dowodowych.

Mając powyższe na uwadze, Sąd doszedł do przekonania, że zgłoszony przez pozwanego wniosek dowodowy był spóźniony (art. 207 § 6 k.p.c. art. 217 § 2 k.p.c. i art. 503 § 1 zd. 2 k.p.c.) i w istocie zmierzał jedynie do przedłużenia postępowania (art. 217 § 3 k.p.c.), zaś pozwany nie podjął nawet próby uprawdopodobnienia, że nie zgłosił powyższego wniosku na wcześniejszym etapie postępowania (w szczególności w sprzeciwie od nakazu zapłaty) bez swojej winy lub że uwzględnienie spóźnionego dowodu nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy albo że występują inne wyjątkowe okoliczności. Nie sposób przy tym stwierdzić, aby potrzeba zgłoszenia powyższego wniosku dowodowego powstała dopiero na skutek zeznania przez powódkę, że nie pamięta szczegółowego sposobu ewidencjonowania dochodów z działalności gospodarczej w dokumentacji księgowej. Skoro bowiem treść dokumentacji księgowej (w tym księgi przychodów i rozchodów) w ocenie pozwanego miała stanowić kluczowy dowód na okoliczność związku kredytu z działalnością gospodarczą powódki, to powinien był on już wcześniej wnieść o zobowiązanie powódki do przedstawienia tej dokumentacji. Było to tym bardziej uzasadnione w świetle okoliczności, że pozwany, pomimo że wniósł o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron z ograniczeniem do przesłuchania powódki, to nie wniósł o przesłuchanie powódki na okoliczności związku kredytu z działalnością gospodarczą powódki, a choć w sprzeciwie pozwany podniósł, że powódka zaciągnęła kredyt w związku ze swoją działalnością gospodarczą i związku z tym złożyła wnioski dowodowe, to żadnym z nich nie był wniosek o przesłuchanie powódki.

W ocenie Sądu Rejonowego powództwo zasługiwało na uwzględnienie. Sąd I Instancji wyjaśnił, że podstawą roszczenia powódki było stanowisko, iż postanowienia § 7 ust. 1 i 11 ust. 4 umowy kredytu zawartej przez strony stanowiły niedozwolone postanowienia umowne. W pierwszej kolejności Sąd wyjaśnił, że do § 11 ust. 4 umowy kredytu znajduje zastosowanie art. 479⁴³ k.p.c. (mający w niniejszym wypadku nadal zastosowanie na podstawie art. 9 ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw z dnia 5 sierpnia 2015 r.), ponieważ w wyroku z 27 grudnia 2010 r. wydanym w sprawie o sygn. akt XVII AmC 1531/09 (od którego to wyroku Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 7 maja 2013 r. wydanym w sprawie o sygn. akt VI ACa 441/13 oddalił apelację) Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów uznał za niedozwolone i zakazał pozwanemu wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umowy o nazwie "umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF" § 11 ust. 5 o treści: "Raty kapitałowo-odsetkowe oraz raty odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50", w rezultacie czego powyższe postanowienie zostało wpisane do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone pod pozycją 5743, zaś postanowienie to odpowiada treści § 11 ust. 4 umowy kredytu zawartej przez strony. Wskazane postanowienie umowy łączącej strony jest praktycznie tożsame w treści z postanowieniem uznanym za klauzule niedozwolone w powyższym wyroku Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, a różnice między powyższymi postanowieniami miały jedynie charakter stylistyczny. Zgodnie z art. 479⁴³ k.p.c., przytoczony wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanych za niedozwolone postanowień wzorca umowy do rejestru. Sąd Rejonowy miał przy tym na uwadze stanowisko wyrażone w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2015 r. w sprawie o sygn. akt III CZP 17/15, że „Jednokierunkowe - na rzecz wszystkich - rozciągnięcie skutków prawomocności materialnej wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone wpisuje się w wymaganie wynikające z art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13, aby przyjęte na poziomie krajowym środki były stosowne i skuteczne. Działanie omawianego wyroku na rzecz wszystkich, ale w stosunku do konkretnego pozwanego przedsiębiorcy, jest proporcjonalne, ponieważ pozwala na zachowanie równowagi pomiędzy potrzebą zapewnienia efektywności kontroli abstrakcyjnej a koniecznością respektowania prawa do wysłuchania jako podstawowego elementu prawa do rzetelnego postępowania, wynikającego z prawa do sądu. Udzielana w tych granicach w ramach tej kontroli ochrona prawna pozostaje skuteczna, ponieważ z jej dobrodziejstw w stosunku do pozwanego przedsiębiorcy korzystać może każdy, kto chce powołać się na niedozwolony charakter postanowienia wzorca umowy, stosowanego przez tego przedsiębiorcę, a zakwestionowanego przez sąd ochrony konkurencji i konsumentów.” Sąd Rejonowy powołał się również na wyrok Sądu Najwyższego z 8 września 2016 r. (II CSK 750/15, LEX nr 2182659). W sprawie tej pozwanym również (...) S.A. w W., z którym kredytobiorcy w dniu 6 kwietnia 2007 r. zawarli umowę o kredyt hipoteczny waloryzowany kursem CHF, oparty o ten sam wzorzec umowny, na podstawie którego została zawarta umowa kredytu przez strony niniejszego postępowania.

Niezależnie jednak od powyższego, Sąd Rejonowy dokonał również indywidualnej kontroli zakwestionowanych przez powódkę postanowień umowy kredytu, stwierdzając, że wskazane wcześniej postanowienia umowne spełniają wszystkie kryteria wskazane w art. 385¹ § 1 k.c. Sąd Rejonowy podkreślił, że pozwany zawarł umowę kredytu jako przedsiębiorca, czyli w zakresie prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej. Natomiast powódka, zawierając umowę kredytu, była konsumentem w rozumieniu art. 22¹ k.c. Z umowy kredytu wynika, iż kredytu udzielono w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych kredytobiorcy, co uzasadnia wniosek, że dokonała ona powyższej czynności prawnej jako osoba fizyczna, na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą. Sąd I instancji wyjaśnił, że powyższa kwestia była sporna pomiędzy stronami i pierwotnie doprowadziła do przekazanie niniejszej sprawy do Sądu Gospodarczego postanowieniem z dnia 3 lipca 2018 r., jednakże postanowienie to zostało następnie uchylone postanowieniem Sądu Okręgowego z dnia 30 listopada 2018 r., w którym Sąd okręgowy wskazał, że: „we wniosku o udzielenie kredytu z dnia 11 października 2005 r. powódka wpisała dane prowadzonej działalności gospodarczej. Jednak w ocenie Sądu Okręgowego, składany wniosek jest standardowym drukiem, w którym bank chce pozyskać informacje dotyczące zatrudnienia wnioskującego o kredyt. Wniosek ten składany jest w celu pozyskania informacji pozwalających na ocenę zdolności kredytowej. Wypełnienie tego wniosku, w zakresie rubryki o prowadzonej działalności gospodarczej, nie przesądza o tym w jakim celu zawarty został kredyt. O celu kredytu przesądza treść umowy – która nie pozostawia wątpliwości, że chodzi o refinansowanie udzielonego uprzednio kredytu, który z kolei udzielony został na zakup domu mieszkalnego”. Sąd Rejonowy podzielił to stanowisko. W dalszej części Sąd Rejonowy wyjaśnił dlaczego jego zdaniem postanowienia umowne dotyczące sposobu przeliczenia kursu waluty wypłacanego kapitału kredytu i spłacanych rat kredytu (§ 7 ust. 1, § 11 ust. 4) nie miały charakteru świadczenia głównego.

Analizując treść klauzul § 7 ust. 1 i § 11 ust. 4 umowy kredytu, Sąd Rejonowy uznał je za niedozwolone postanowienie umowne, ponieważ nie zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny (art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c.) i nie zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem (art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG). W postanowieniu powyższym nie wskazano, według jakich kryteriów pozwany ustala kurs wymiany waluty obcej. Sąd Rejonowy powołując się na rzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE podkreślił, że wymogu użycia sformułowań jednoznacznych, prostych i zrozumiałych nie można ujmować wyłącznie od strony formalnej. Przede wszystkim postanowienia umowne powinny być skonstruowane w taki sposób, aby możliwe było zrozumienie ich rzeczywistej treści oraz konsekwencji ich stosowania, a nie jedynie zrozumienie ich od strony czysto językowej. Odnosząc to stanowisko do przedmiotowej sprawy, Sąd Rejonowy stwierdził, że § 7 ust. 1 i § 11 ust. 4 umowy kredytu nie spełniały powyższych kryteriów. Treść ww. postanowień umownych została sformułowana w taki sposób, że na ich podstawie nie jest możliwe stwierdzenie, w jaki sposób pozwany Bank ustala kurs CHF dla celów wyliczenia salda kredytu i wysokości rat kapitałowo-odsetkowych. Sąd Rejonowy podniósł również, że ww. postanowienia umowne nie były indywidualnie uzgodnione z konsumentem.

Ponadto zdaniem Sądu I instancji zakwestionowane postanowienia umowy kredytu kształtowały prawa i obowiązki powódki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jej interesy. Abuzywność powyższych klauzul wynikała z ukształtowania praw i obowiązków stron umowy z zachwianiem równowagi kontraktowej przez przyznanie Bankowi pozycji uprzywilejowanej. Powołując się na uchwałę Sądu Najwyższego, Sąd Rejonowy wskazał, że ocena, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 385¹ § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy" (por. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17). W ocenie Sądu Rejonowego treść § 7 ust. 1 i § 11 ust. 4 umowy kredytu kształtują prawa i obowiązki strony powodowej w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszające jej interesy. Na potwierdzenie przyjętego stanowiska Sąd przytoczył fragment uzasadnienia Sądu Najwyższego, gdzie zostało wskazane, że "Mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta. Klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną." (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, Biul. SN 2016 nr 5). Sąd Rejonowy podkreślił, że abuzywność przedmiotowej klauzuli przejawia się w tym, że daje ona bankowi prawo kształtowania kursu waluty w sposób całkowicie dowolny, również w zupełnym oderwaniu od kursu średniego NBP i od kursów rynkowych. Bank może bowiem na podstawie powyższego postanowienia umownego

ustalić kurs franka szwajcarskiego na poziomie wielokrotnie przekraczającym jakikolwiek poziom spotykany na rynku, czego konsekwencją będzie znaczące obciążenie finansowe kredytobiorcy, stanowiące oczywiste i rażące naruszenie jego interesów, mogące zagrozić jego wypłacalności. Dla powyższej oceny znaczenie ma również okoliczność, że w dniu zawarcia umowy na pozwanym banku ciążył już obowiązek realizacji obowiązującej od dnia 1 lipca 2006 r. Rekomendacji S Komisji Nadzoru Bankowego.

Sąd Rejonowy zaznaczył, że w przedmiotowej umowie wartość ekspozycji kredytowej nie została podana w sposób precyzyjny, a jedynie „informacyjny” w § 1 ust. 3A umowy. Przede wszystkim jednak w mowie kredytu zabrakło sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego, w szczególności, wyliczana jest wartość rat kapitałowo-odsetkowych. Sąd Rejonowy wyjaśnił, że dla oceny abuzywności powyższych postanowień umownych nie miało znaczenia, że wybór kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej pozwalał kredytobiorcy na skorzystanie z niższego oprocentowania (LIBOR 3 M) charakterystycznego dla kredytów udzielanych w walucie CHF lub powiązanych z tą walutą. Zgodnie bowiem z art. 385¹ § 1 k.c., ocena abuzywności jest przez Sąd dokonywana w stosunku do konkretnych postanowień umownych. Okoliczność, że oprócz niedozwolonych postanowień umownych umowa zawiera również postanowienia korzystne dla konsumenta nie może uzasadniać akceptacji tych pierwszych. Sąd Rejonowy zauważył również, że treść umowy zawartej przez strony nie wskazuje na jakiegokolwiek powiązanie ze stawką LIBOR 3M, ponieważ wysokość oprocentowania kredytu zależała wyłącznie od decyzji pozwanego banku.

Powołując się na art. 385² k.c. oraz orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości UE, Sąd Rejonowy zwrócił uwagę na obowiązki informacyjne banku wobec konsumenta, poprzedzające zawarcie umowy kredytu. W kontekście okoliczności związanych z zawarciem umowy kredytu przez strony, Sąd I instancji odwołując się do treści regulaminu stwierdził, że na etapie przedkontraktowym, kredytobiorcy nie tylko nie udzielono dostatecznych informacji dotyczących charakteru umowy kredytu, którą zawierał z pozwanym, ale wręcz treść dokumentów przedstawionych kredytobiorcy mogła wywołać jego dezorientację. Nawet bowiem uważny i dobrze poinformowany konsument mógłby powziąć wątpliwości co do tego, jaką w istocie umowę zawiera z bankiem, skoro ten sam kredyt był w różnych dokumentach określany jako albo „kredyt w walucie CHF” (tj. kredyt dewizowy bądź kredyt walutowy sensu stricto) albo denominowany albo waloryzowany. Sąd Rejonowy podkreślił, że stronie powodowej nie udzielono niezbędnych informacji dotyczących sposobu funkcjonowania kredytu waloryzowanego do franka szwajcarskiego i potencjalnego ryzyka wiążącego się z tą umową. Powódka nie została poinformowana o tym, jaki wpływ na wysokość płaconych przez nią rat kredytu będzie miał wzrost kursu franka szwajcarskiego w stosunku do polskiego złotego oraz w jaki sposób może się zabezpieczyć przed związanym w tym ryzykiem. Powódce nie zostały przedstawione wykresy obrazujące zmiany kursu franka szwajcarskiego w stosunku do polskiego złotego w przeszłości, ani też symulacje potencjalnych zmian tych kursów w przyszłości. Powódki nie poinformowano o zasadach tworzenia tabeli kursowej pozwanego banku ani nie zostało jej przedstawione pismo wyjaśniające te zasady. Powódka nie miała możliwości zapoznania się z projektem umowy przed wizytą w banku ani zabrania projektu umowy z banku do domu, celem skonsultowania go z inną osobą. Powyższe okoliczności w przypadku powódki miały szczególnie istotne znaczenie, ponieważ zawierając umowę kredytu nie posiadała ona wykształcenia prawniczego ani ekonomicznego, zaś w czasie jej zawierania powódka nie posiadała żadnych dochodów ani oszczędności we frankach szwajcarskich. W konsekwencji powódka zawierając umowę kredytu nie zdawała sobie sprawy z ryzyka walutowego, które będzie ją obciążać, jak też nie rozumiała mechanizmu polegającego na waloryzacji kredytu kursem franka szwajcarskiego i nie była w stanie odróżnić umowy zawartej w walucie franka szwajcarskiego od umowy waloryzowanej kursem tej waluty.

Uwzględniając powyższe Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że nie sposób stwierdzić, aby pozwany dopełnił ciężących na nim obowiązków informacyjnych i umożliwił kredytobiorcy przewidzenie rzeczywistych skutków ekonomicznych umowy kredytu, które wiązały się ze stosowaniem § 7 ust. 1 i § 11 ust. 4 tej umowy. W konsekwencji Sąd Rejonowy uznał, że spełnione zostały wszystkie przesłanki zastosowania art. 385¹ § 1 k.c.

W dalszej części Sąd Rejonowy wyjaśnił, że skutkiem uznania za abuzywne ww. postanowień umownych jest fakt, że nie wiążą one konsumenta, natomiast zgodnie z art. 385⁽¹⁾ § 2 k.c., strony są związane umową w pozostałym zakresie. Następnie Sąd Rejonowy zaprezentował kilka koncepcji, przedstawiających skutki uznania postanowień umownych

za niedozwolone, wybierając koncepcję ich wyeliminowania z umowy kredytu. Sąd podkreślił, że wyłączenie z umowy kredytu klauzul waloryzacyjnych nie prowadzi do zmiany charakteru tej umowy, ponieważ nadal pozostaje ona umową kredytu udzielonego i spłacanego w PLN. Dodatkowo Sąd Rejonowy zaznaczył, że zawarta przez strony umowa kredytu nie posiadała oprocentowania wyrażonego w stawce referencyjnej LIBOR. Ta stawka referencyjna nie została wskazana w żadnym miejscu umowy. W rzeczywistości wysokość oprocentowania kredytu była ustalana jednostronną decyzją pozwanego banku w trybie przewidzianym w § 10 ust. 2-5 umowy kredytu. Poza tym Sąd zauważył, że uwzględniając treść umowy kredytu zawartej przez strony, nie sposób stwierdzić, czy rzeczywiście oprocentowanie kredytu było faktycznie powiązane ze stawką LIBOR, a jeżeli tak, to w jaki sposób. Z zaświadczenia pozwanego banku z dnia 17 listopada 2017 r. wynika, ile wynosiło oprocentowanie kredytu w poszczególnych okresach, jednak brak jest jakiegokolwiek dowodu na okoliczność, że oprocentowanie to odpowiadało stawce LIBOR bądź też stawce LIBOR powiększonej o marżę banku. Porównanie wysokości oprocentowania kredytu i wysokości stopy referencyjnej LIBOR CHF 3M (które są ogólnodostępne) w poszczególnych okresach umowy kredytu prowadziło do wniosku, że brak było jakiegokolwiek korelacji pomiędzy wysokością obu powyższych wskaźników. W konsekwencji Sąd Rejonowy przyjął, że uznanie § 7 ust. 1 i § 11 ust. 4 umowy kredytu za niedozwolone postanowienia umowne wywołało ten skutek, że umowę tę należało uznać za umowę kredytu udzielonego w kwocie 183.000 zł (§ 1 ust. 2) zawartą na okres 132 miesięcy (§ 1 ust. 4), płatną w malejących ratach kapitałowo-odsetkowych (§ 1 ust. 5), z terminem płatności do 20. dnia każdego miesiąca (§ 1 ust. 6), której oprocentowane wynosiło 3,8 % w chwili zawarcia umowy (§ 1 ust. 8), natomiast w dalszym okresie oprocentowanie kształtowało się w oparciu o § 10 ust. 2-5 umowy, to jest wynosiło wartości wskazane w zaświadczeniu z dnia 17 listopada 2017 r., czyli (w okresie istotnym dla niniejszej sprawy): 3,7 % od dnia 1 stycznia 2010 r. do dnia 20 stycznia 2010 r., 3,55 % od dnia 21 stycznia 2010 r. do dnia 20 lipca 2010 r., 3,25 % od dnia 21 lipca 2010 r. do dnia 13 czerwca 2013 r., 2,51 % od dnia 14 czerwca 2013 r. do dnia 20 lutego 2015 r., 1,64 % od dnia 20 lutego 2015 r. do dnia 20 sierpnia 2015 r., 1,76% od dnia 21 sierpnia 2015 r. do dnia 20 października 2017 r. Sąd Rejonowy uznał również, że świadczeniem nienależnym była nie tylko część rat kredytu uiszczonych przez powódkę w PLN, ale również tych rat, które zostały uiszczone w CHF. Wprawdzie podstawę do regulowania rat w CHF stanowił późniejszy aneks, jednakże aneks ten nie stanowił nowacji, zaś jego postanowienia były ściśle związane z postanowieniami pierwotnej umowy kredytu, w tym w szczególności z abuzywnymi postanowieniami dotyczącymi indeksacji kredytu. Sąd Rejonowy podniósł, że pobranie przez pozwanego na podstawie niedozwolonych postanowień umownych rat w kwotach wyższych od należnych, powodowało powstanie po jego stronie świadczenia nienależnego, które obowiązuje być zwrócić na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. Prawidłowa wysokość rat i różnica pomiędzy tymi ratami a wysokością rat nieprawidłowo pobranych przez pozwanego za dochodzony pozwem okres od 1 stycznia 2010 roku do 20 października 2017 r. została ustalona przez Sąd na podstawie opinii biegłego w kwocie 74.292,66 zł. Kwota ta stanowiła pobrane przez pozwanego świadczenie nienależne, którego zwrot należało od niego zasądzić na podstawie art. 405 k.c. w zw. z art. 410 k.c. Z uwagi na to, że powódka domagała się kwoty niższej, tj. 73.991,23 zł, Sąd zasądził tylko tę kwotę. Sąd Rejonowy przyznał stronie powodowej na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. odsetki ustawowe za opóźnienie od zasądzonej kwoty od daty wynikającej z wezwania do zapłaty, zgodnie z art. 455 k.c. Sąd Rejonowy uznał za nietrafny podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia. O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając go w całości.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1) naruszenie art. 227 k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c. i art. 299 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej, a nie wszechstronnej oceny materiału dowodowego oraz dokonanie ustaleń sprzecznych z treścią materiału dowodowego, a także poprzez brak wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy, w szczególności poprzez: brak dokonania wystarczających ustaleń w zakresie związku zawartej umowy kredytu z działalnością gospodarczą Powódki i przyjęcie, że Powódka zawarła umowę kredytu jako konsument jedynie na podstawie wyjaśnień Powódki złożonych na rozprawie, pomimo tego, że Powódka zarejestrowała w kredytowanej nieruchomości swoją działalność gospodarczą i pomimo tego, że Powódka stwierdziła na rozprawie, iż „nie pamięta”, czy wliczała odsetki od kredytu do kosztów prowadzonej działalności gospodarczej oraz pomimo tego, że pozwany Bank wniósł w związku z powyższym o zobowiązanie Powódki do

przedstawienia księgi przychodów i rozchodów w celu sprawdzenia powyższej okoliczności, który to wniosek został oddalony przez Sąd pomimo tego, że dokument ten miał istotne znaczenie w niniejszej sprawie (co stanowi dodatkowo zarzut naruszenia art. 248 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c.). Błędne ustalenie, że: Powódce „nie przedstawiono wykresów obrazujących, w jaki sposób kształtował się kurs CHF”, nie wyjaśniono „na czym polega mechanizm waloryzacji”, oraz „w jaki sposób wzrost kursu CHF w stosunku do kursu PLN może przełożyć się na wysokość kapitału kredytu i wysokości regulowanych przez nią rat kredytu” „Przed zawarciem umowy kredytu powódce nie został przedstawiony regulamin udzielania kredytów w pozwanym banku”. Błędne uznanie wyjaśnień Powódki za „spójne, logiczne, konsekwentne i pozbawione sprzeczności” pomimo tego, że wyjaśnienia Powódki złożone na rozprawie były sprzeczne z jej oświadczeniami złożonymi na piśmie oraz pominięcie tych dowodów i argumentów, z których wynikało, że Bank nie ma możliwości arbitralnego czy jednostronnego ustalania kursów, a zasady wyznaczania kursu stosowne przez Bank odpowiadają utrwalonej i powszechnej praktyce bankowej;

2) naruszenie art. 248 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku Banku o zobowiązanie Powódki do przedstawienia księgi przychodów i rozchodów za okres od zawarcia Umowy kredytu w celu zweryfikowania, czy Powódka uznawała koszty kredytu za koszty prowadzonej działalności gospodarczej pomimo tego, że dokument ten miał służyć ustaleniu istotnej w sprawie okoliczności (tj. kwalifikacji Powódki jako konsumenta lub przedsiębiorcy) oraz poprzez błędne uznanie, że wniosek Banku jest spóźniony, pomimo tego, że wniosek ten został złożony bezpośrednio na rozprawie po wyjaśnieniach Powódki, iż „nie pamięta”, czy kwalifikowała odsetki kredytu jako koszty prowadzonej działalności gospodarczej, co wobec pozostałych okoliczności sprawy, a w szczególności wobec zarejestrowania przez Powódkę działalności gospodarczej w kredytowanej nieruchomości, oznacza, że zobowiązanie Powódki do przedstawienia tego dokumentu byłoby jak najbardziej wskazane,

3) naruszenie art. 207 § 6 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i oddalenie na tej podstawie wniosku Banku opisanego w punkcie 2 powyżej jako spóźnionego, pomimo tego, że Bank nie zgłosił dowodu w rozumieniu art. 207 § 6 k.p.c., lecz wniósł o zobowiązanie Powódki przez Sąd do przedstawienia istotnego w sprawie dokumentu, czego podstawą jest art. 248 § 1 k.p.c., a nie art. 207 k.p.c.,

4) naruszenie art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 385² k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że postanowienia umowy zawierające odniesienie do tabeli kursowej Banku stanowią niedozwolone postanowienia umowne, podczas gdy nie ma podstaw do uznania, że kwestionowane postanowienia były sprzeczne z dobrymi obyczajami lub że rażąco naruszyły interes Powódki wyłącznie w związku z tym, że w ocenie Sądu od momentu zawarcia umowy istniało ryzyko, że Bank będzie nadużywał prawa do ustalania kursu w tabeli kursowej,

5) naruszenie art. 385¹ § 2 k.c. oraz 358 § 2 k.c., art. 65 § 1 i 2 k.c., art. 354 k.c. i art. 353¹ k.c. poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że na skutek ustalenia bezskuteczności postanowień zawierających odniesienie do tabeli kursowej Banku z umowy wyeliminowana zostaje waloryzacja kursem waluty obcej, podczas gdy zgodnym celem i zamiarem stron było zawarcie umowy kredytu waloryzowanego, co oznacza, że pominięcie waloryzacji przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy jest sprzeczne z treścią umowy oraz wolą stron i oznacza niedozwoloną ingerencję Sądu w treść stosunku prawnego,

6) naruszenie art. 56 k.c. w zw. z art. 4 i 5 ust. 2 ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw („ustawa antyspreadowa”) poprzez ich niezastosowanie i w konsekwencji pominięcie, że ustawodawca w ustawie antyspreadowej określił szczególne sankcje związane z brakiem jednoznacznego wskazania sposobu ustalania kursów walut w umowie, a Powódka miała od sierpnia 2011 r. możliwość spłaty kredytu bezpośrednio w walucie obcej, czyli bez konieczności stosowania tabel kursowych Banku,

7) naruszenie art. 56 k.c. oraz art. 358 § 2 k.c. w związku z art. 354 k.c. poprzez ich błędne zastosowanie i w konsekwencji zanegowanie możliwości wykonania zobowiązania w sposób odpowiadający istniejącym zwyczajom, utrwalonej praktyce poprzez zanegowanie możliwości stosowania kursu zwyczajowego, tj. kursu średniego NBP,

pomimo że norma zwyczajowa (obowiązująca od 24 stycznia 2009 r. jako ustawowa norma dyspozytywna) korzysta z domniemania uczciwości wynikającego z motywu trzynastego Dyrektywy 93/13,

W oparciu o tak sformułowane zarzuty, pozwany wniósł o zmianę skarżonego wyroku, poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na jego rzecz zwrotu kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz o przekazanie sprawy w tym zakresie do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W odpowiedzi na apelację, powódka wniosła o jej oddalenie, a ponadto o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania przed Sądem II Instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Okręgowy w całości podziela ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy oraz dokonaną przez ten Sąd ocenę prawną tych ustaleń, przyjmując je za własne.

Zarzuty naruszenia art. 227 k.p.c., art. 233 § 1 k.p.c. i art. 299 k.p.c. są nieuzasadnione. Fakt, iż Sąd Rejonowy poczynił ustalenia co do statusu powódki, jako konsumenta, wyłącznie na podstawie jej zeznań, nie może tylko z tego względu ich dyskwalifikować. Zeznania te korespondują z dowodami z dokumentów w postaci umowy o kredyt długoterminowy (k. 158-164v), wniosku kredytowego (k. 142-144), wydruku z CEIDG wg stanu na 2011 r.

(k. 398), które również stanowiły podstawę ustalenia przez Sąd Rejonowy stanu faktycznego. Biorąc pod uwagę ww. dowody, prawidłowo Sąd I instancji ustalił, że zawierając umowę z pozwanym, powódka nie zamierzała wykorzystywać przedmiotowej nieruchomości do działalności gospodarczej, lecz do zaspokajania jej potrzeb mieszkaniowych oraz jej rodziny. W 2011 r. powódka wskazała adres powyższej nieruchomości w CEIDG, w celu kierowania do niej korespondencji (był to jeden z kilku adresów, jaki tam wskazała), nie miała natomiast zamiaru prowadzić działalności gospodarczej w powyższej nieruchomości i faktycznie działalności tej pod wskazanym adresem nigdy nie prowadziła. Poza tym oceny statusu konsumenta należy dokonywać na datę zawarcia umowy. Przedmiotowa umowa kredytu, została zawarta w 2006 r., tym samym z tego punktu widzenia irrelevantne są wpisy dokonane w CEIDG dotyczące powódki w 2011 r. Istotny jest również fakt, że zawierając zarówno z pozwanym, jak i poprzednimi bankami umowy dotyczące kredytowania zakupu tej nieruchomości, powódka nie wskazywała, że zawiera ją jako przedsiębiorca w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą, lecz jako osoba fizyczna z przeznaczeniem na zakup domu mieszkalnego. W konsekwencji wszystkie banki nie traktowały tej transakcji jako zawartej z przedsiębiorcą, lecz z konsumentem, co potwierdza m.in. tytuł umowy zawartej z pozwanym (Umowa o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...)) oraz Regulamin kredytu (Regulamin udzielenia kredytu hipotecznego dla osób fizycznych – (...)).

W tym miejscu należy odnieść się do zarzutu pozwanego wskazującego na naruszenie przez Sąd Rejonowy art. 248 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. i art. 207 § 6 k.p.c., polegającego na oddaleniu jego wniosku o zobowiązanie powódki do przedstawienia księgi przychodów

i rozchodów prowadzonej działalności gospodarczej od 1998 r. do 2019 r. Pozwany podnosił, że nie zgłosił dowodu w rozumieniu art. 207 § 6 k.p.c., lecz wniósł o zobowiązanie powódki przez Sąd do przedstawienia istotnego w sprawie dokumentu, czego podstawą był

art. 248 § 1 k.p.c.

Sąd Okręgowy nie podziela jego stanowiska. Zgodnie z art. 207 § 6 k.p.c. Sąd pomija spóźnione twierdzenia i dowody (...). Przepis ten koresponduje z art. 6 § 2 k.p.c., który stanowi, że strony i uczestnicy postępowania obowiązani są przytaczać wszystkie okoliczności faktyczne i dowody bez zwłoki, aby postępowanie mogło być przeprowadzone sprawnie i szybko. Obciąża on zatem strony i uczestników postępowania odpowiedzialnością za sprawny przebieg postępowania. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że ciężar wspierania postępowania, wynikający z art. 6 § 2 k.p.c. obejmuje przytaczanie okoliczności faktycznych i dowodów. Przez przytoczenie okoliczności faktycznych należy rozumieć oświadczenia wiedzy pochodzące od strony lub uczestnika postępowania o istnieniu określonego stanu

faktycznego. Natomiast przytaczanie dowodów to składanie wniosków o przeprowadzenie dowodu z wykorzystaniem wskazanych we wniosku środków dowodowych, do których sąd ustosunkowuje się, wydając postanowienie o przeprowadzeniu dowodu lub o odmowie jego przeprowadzenia. Podzielając to stanowisko, należy stwierdzić, że żądanie przedstawienia dokumentu z powołaniem się na art. 248 § 1 k.p.c., jest wnioskiem dowodowym, który powinien określać fakt mający zostać udowodniony przy pomocy określonego dokumentu. Tym samym podlega on ocenie przez pryzmat przesłanek zawartych w art. 207 § 6 k.p.c., czy złożenie takiego wniosku nie jest spóźnione w kontekście momentu procesowego, w którym został on zgłoszony. Uwzględniając powyższe, należy zaaprobować bardzo szczegółową i wyczerpującą ocenę motywów przedstawionych przez Sąd Rejonowy, które przesądziły o oddaleniu ww. wniosku pozwanego, jako spóźnionego.

Zarzut pozwanego wskazujący na błędne ustalenie faktu doręczenia powódce regulaminu udzielania kredytów u pozwanego, przed zawarciem umowy kredytu, zasługiwał na uwzględnienie, aczkolwiek nie wpłynął na końcowe rozstrzygnięcie, z przyczyn, o których będzie jeszcze mowa. Natomiast zarzut akcentujący błędne ustalenie, poprzez brak wyjaśnienia na czym polega mechanizm waloryzacji oraz w jaki sposób wzrost kursu CHF w stosunku do kursu PLN może przełożyć się na wysokość kapitału kredytu i wysokości regulowanych przez powódkę rat kredytu, nie zasługiwał na uwzględnienie. Pozwany przedstawił wprawdzie dokument zawierający oświadczenie powódki w tym przedmiocie

(k. 140), wskazał również na treść § 30 ust. 1 umowy kredytu, niemniej jednak nie przedstawił żadnego dowodu, który wyjaśniłby, jakie konkretne informacje związane z ryzykiem walutowym oraz skutkami ekonomicznymi zawartej umowy zostały powódce przekazane.

Zarzut naruszenia art. 385¹ k.c. i art. 385² k.c. okazał się pozbawiony podstaw. Należy zwrócić uwagę na to, że z treści § 11 pkt 4 umowy kredytu jednoznacznie wynika, iż to pozwany ustalał jednostronnie wysokość każdej raty kredytu, do zapłaty której powódka była zobowiązana. W tym zakresie argumenty pozwanego, wskazujące na naruszenie przez Sąd Rejonowy ww. przepisów zmierzają do wykazania, że sposób wykonywania przez niego umowy kredytu, nie dawał podstaw do uznania, iż arbitralnie ustalał on kurs CHF, na podstawie którego określał wysokość poszczególnych rat kredytu. Tego rodzaju argumentacja pozwanego wynika z błędnej wykładni art. 385² k.c. Przepis ten nakazuje dokonywać oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami wg stanu z chwili jej zawarcia, przy uwzględnieniu jedynie jej treści, okoliczności towarzyszących jej zawarciu oraz umów pozostających w związku z umową obejmującą postanowienia będące przedmiotem oceny. W związku z tym przedmiotem badania abuzywności określonego postanowienia umownego jest ocena hipotetycznych możliwości i skutków jakie z niego wynikają dla konsumenta, a nie wyniki następczej kontroli, czy potencjalnie krzywdzące możliwości zostały faktycznie wykorzystane na jego szkodę. Celem normy zawartej w art. 385¹ k.c. jest eliminacja nieuczciwych postanowień umownych z mocy prawa w taki sposób, że nie stają się one skuteczne w ramach nawiązanego z konsumentem stosunku, ustalenie podstaw abuzywności nie może zatem nastąpić dopiero w oparciu o rezultaty ich stosowania (zob. uchwała siedmiu sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17 oraz wyrok SN z 24 października 2018 r., II CSK 632/17).

Kluczowe znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy miała ocena ustalonego przez Sąd Rejonowy stanu faktycznego przez pryzmat zawartych w art. 385¹ § 1 k.c. przesłanek warunkujących uznanie § 7 ust. 1 i § 11 ust. 4 umowy kredytu za abuzywne. Przypomnieć należy, że postanowienie umowy mogą zostać uznane za niedozwolone, gdy zostaną spełnione następujące warunki: umowa została zawarta z konsumentem, postanowienie umowy "nie zostało uzgodnione indywidualnie", postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, jednoznacznie sformułowane postanowienie nie dotyczy "głównych świadczeń stron".

Uwzględniając okoliczności faktyczne niniejszej sprawy, trafnie Sąd Rejonowy uznał, że powódka posiada status konsumenta, ponieważ przedmiotową umowę zawarła z pozwanym we własnym imieniu, jako osoby fizyczna (art. 22¹ k.c.). Prawidłowo Sąd Rejonowy uznał również, że postanowienia umowy kredytu nie były uzgodnione indywidualnie,

czego potwierdzeniem jest brzmienie umowy opartej na wzorcu stosowanym przez pozwanego w jego praktyce zawierania tego rodzaju umów.

W dalszej części należy odnieść się do kwestii czy sporne postanowienia umowne stanowią główne świadczenie stron. W tym zakresie Sąd Okręgowy podziela dominujący nurt w orzecznictwie, że postanowienia zawierające uprawnienie banku do przeliczania sumy wykorzystanego przez kredytobiorcę kredytu do waluty obcej, nie dotyczą głównych świadczeń stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. (zob. wyrok SN z 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16 oraz wyrok SN z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18). W tym kontekście warto także przywołać stanowisko Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zawarte w wyroku z 30 kwietnia 2014 r. (w sprawie C-26/13), gdzie zostało stwierdzone, że to do sądu odsyłającego należy dokonanie oceny w świetle charakteru, ogólnej systematyki i postanowień danej umowy kredytu, a także jej kontekstu prawnego i faktycznego, czy warunek określający kurs wymiany stosowany przy obliczaniu wysokości rat miesięcznych stanowi podstawowy element świadczenia dłużnika, polegającego na spłacie kwoty udostępnionej przez kredytodawcę.

Uwzględniając powyższe należy stwierdzić, że umowa kredytu jest umową nazwaną (art. 69 prawa bankowego). Do jej elementów konstrukcyjnych należy zobowiązanie banku do przekazania kredytobiorcy określonej sumy pieniężnej, natomiast kredytobiorca zobowiązuje się do zwrotu wykorzystanego kredytu oraz zapłaty odsetek kapitałowych. Klauzula indeksacyjna zawarta w umowie kredytu łączącej strony nie odnosi się bezpośrednio do elementów przedmiotowo istotnych tej umowy, lecz kształtuje jedynie dodatkowy mechanizm indeksacyjny ww. głównych świadczeń stron, tj. sposób określania rynkowej wartości wydanej i wykorzystanej sumy kredytu w złotych w relacji do waluty obcej. Podstawowym celem klauzuli indeksacyjnej jest zatem ustalenie i utrzymanie wartości świadczeń w czasie. Analogiczną funkcję pełnią odsetki. W literaturze przedmiotu wskazuje się, że odsetki mają wyrównać wierzycielowi spadek wartości pieniądza i dawać dochód, jaki wynikałby z przeciętnej lokaty lub inwestycji pieniężnej w okresie, w którym korzysta się z pieniędzy. Nie budzi przy tym wątpliwości, że odsetki mają charakter świadczenia ubocznego. Uwzględniając zatem ww. cel klauzuli indeksacyjnej zawartej w umowie kredytu łączącej strony, uznać należy, iż nie ma ona charakteru świadczenia głównego.

Postanowienie umowne jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, jeżeli kontrahent konsumenta, traktujący go w sposób sprawiedliwy, słuszny i uwzględniający jego prawnie uzasadnione roszczenia, nie mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby takie postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych. W celu ustalenia, czy klauzula rażąco narusza interesy konsumenta, należy wziąć przede wszystkim pod uwagę, czy pogarsza ona jego położenie prawne w stosunku do tego, które, w braku odmiennej umowy, wynikałoby z przepisów prawa, w tym dyspozytywnych. Rażące naruszenie interesów konsumenta oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję, na niekorzyść konsumenta praw i obowiązków wynikających z umowy, skutkujące niekorzystnym ukształtowaniem jego sytuacji ekonomicznej oraz jego nierzetelne traktowanie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18 i powołane tam orzecznictwo).

Biorąc pod uwagę zarzuty zawarte w apelacji należało dokonać oceny, czy stanowisko Sądu I instancji uznające abuzywność § 7 ust. 1 i § 11 ust. 4 umowy kredytu było trafne. Analizując treść ww. postanowień umownych, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że ocena Sądu Rejonowego była prawidłowa. W tym kontekście istotne znaczenie ma treść

§ 11 ust. 4 umowy kredytu, przyznająca pozwanemu samodzielne uprawnienie do wyznaczenia kursu CHF wg którego będą ustalane raty kredytu, spłacane następnie przez powódkę. Abuzywność tego postanowienia umownego wynika z dwóch powodów.

Po pierwsze, z faktu, że pozwany przyznał sobie uprawnienie do jednostronnego decydowania o wysokości rat kredytu indeksowanego kursem CHF. Co istotne prawo to nie doznawało ograniczeń, w postaci obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów ww. waluty. W tym kontekście warto przywołać stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w wyroku z 29 października 2019 r. (IV CSK 309/18). W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy uznał za abuzywne takie klauzule umowne, na podstawie których bank przyznał sobie prawo do jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu waloryzowanego kursem CHF, które to uprawnienie nie doznawało żadnych umownych ograniczeń w

postaci skonkretyzowanych, obiektywnych kryteriów zmian stosowanych kursów walutowych. Sąd Najwyższy uznał, że rozwiązanie to należy uznać za konsekwencję nierównomiernego rozkładu praw i obowiązków stron umowy kredytowej, prowadzącą do naruszenia interesów konsumenta, w tym przede wszystkim interesu ekonomicznego, odpowiadającego wysokości poszczególnych rat kredytu. Dodatkowo podkreślił, że istotne znaczenie należy także przypisać wymaganiu właściwej przejrzystości i jasności postanowienia umownego, czyli odpowiedzi na pytanie, czy zawarta umowa wskazuje w sposób jednoznaczny powody i specyfikę mechanizmu przeliczania waluty, tak by konsument mógł przewidzieć, na podstawie transparentnych i zrozumiałych kryteriów, wynikające dla niego z tego faktu konsekwencje ekonomiczne. Zaznaczył, że w świetle w art. 385¹ k.c. nie do zaakceptowania jest sytuacja, w której konsument dowiaduje się o poziomie zadłużenia ratalnego, już spłaconego w związku z podjęciem odpowiedniej sumy z jego rachunku.

Po drugie, z faktu, że na podstawie kwestionowanych przez powódkę postanowień umownych, nie była ona w stanie zweryfikować poprawności ustalenia przez pozwanego jej zadłużenia w trakcie trwania umowy kredytu. Przedstawiona przyczyna wynika z wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 30 kwietnia 2014 r. (w sprawie C-26/13), w którym interpretując art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 Trybunał wskazał, że warunek umowny wyrażony prostym i zrozumiałym językiem oznacza nie tylko jego zrozumiałość dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ten warunek oraz związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne.

Konsekwencją uznania za abuzywne § 7 ust. 1 i § 11 ust. 4 umowy kredytu, było trafne przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że nie wiążą one powódki od początku i z mocy prawa

(art. 385¹ § 2 in fine k.c.). W zaistniałej sytuacji należało odpowiedzieć na pytanie czy przedmiotowa umowa bez uznanych za niedozwolone postanowień nadal mogła obowiązywać jej strony. Dla porządku należy dodać, że powódka nie domagała się ustalenia jej nieważności.

Przed odniesieniem się do tej kwestii należy przywołać stanowisko Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyrażone w wyroku z 3 października 2019 r. (w sprawie C-260/18), w którym zostało wskazane, że celem art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie jest unieważnienie wszystkich umów zawierających nieuczciwe warunki, lecz zastąpienie formalnej równowagi, jaką umowa ustanawia między prawami i obowiązkami stron umowy, rzeczywistą równowagą pozwalającą na przywrócenie równości między nimi. Według Trybunału przywrócenie rzeczywistej równowagi polega na dalszym obowiązywaniu umowy, o ile jest to możliwe, lecz bez zmian wynikających ze zniesienia nieuczciwych warunków. W orzeczeniu tym Trybunał wykluczył jednocześnie możliwość wypełnienia luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym, przewidujących, że skutki wyrażone w treści czynności prawnej są uzupełniane w szczególności przez skutki wynikające z zasad słuszności lub ustalonych zwyczajów, które nie stanowią przepisów dyspozytywnych lub przepisów mających zastosowanie, z zastrzeżeniem, że możliwość ta (tj. uzupełnienie umowy ww. przepisami) jest ograniczona do przypadków gdy strony danej umowy wyrażą na to zgodę. Dodatkowo możliwość uzupełnienia umowy ograniczona jest do przypadków, w których usunięcie nieuczciwego postanowienia umownego zobowiązywałoby sąd do unieważnienia umowy jako całości, narażając tym samym konsumenta na szczególnie szkodliwe skutki, tak że ten ostatni zostałby tym ukarany.

Natomiast w wyrokach z 30 kwietnia 2014 r. (w sprawie C-26/13) oraz z 26 marca 2019 r. (w sprawach C-70/17 i C-179/17), Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykluczył, by sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w umowach, ponieważ takie uprawnienie mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 dyrektywy 93/13. Uprawnienie to przyczyniłoby się bowiem do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez zwykły brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów, ponieważ nadal byłiby oni zachęceni do stosowania rzeczonych warunków, wiedząc,

że nawet gdyby miały one być unieważnione, to jednak umowa mogłaby zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy, tak aby zagwarantować w ten sposób interes ww. przedsiębiorców.

Zdaniem Sądu Okręgowego przedstawione wyżej stanowisko Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wyklucza nie tylko tzw. redukcję utrzymującą skuteczność postanowienia abuzywnego, ale także wyłącza możliwość uzupełniania luk w umowie powstałych po wyeliminowaniu takiego postanowienia. W konsekwencji umowa powinna „w zasadzie nadal obowiązywać, bez jakiegokolwiek zmiany innej niż wynikająca z uchylecia nieuczciwych warunków, o ile takie dalsze obowiązywanie umowy jest prawnie możliwe zgodnie z zasadami prawa wewnętrznego” (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 14 lipca 2017 r., II CSK 803/16, OSNC 2018/7-8/79 oraz powołane w nim orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej).

Podzielając przedstawioną wyżej argumentację Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Sądu Najwyższego, Sąd Okręgowy zaakceptował stanowisko Sądu Rejonowego, który uznał, że umowa kredytu zawarta przez strony, po wyeliminowaniu z niej ww. niedozwolonych postanowień mogła nadal obowiązywać. Po tym zabiegu nie zmienił się również jej charakter. Trafnie Sąd I Instancji uznał również, że rozważania w przedmiocie tego, czy możliwe jest istnienie i funkcjonowanie umowy kredytu udzielonego i spłacanego w walucie PLN i jednocześnie oprocentowanego stawką referencyjną LIBOR CHF powiększoną o marżę banku, nie mają znaczenia dla niniejszej sprawy, ponieważ umowa zawarta przez strony nie była oprocentowana stawką referencyjną LIBOR CHF.

Należy zgodzić się z pozwanym, że zgodnym celem i zamiarem stron było zawarcie umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej. Powódka nie negowała tych twierdzeń, zaznaczyła natomiast, że jej zamiarem nie było podpisywanie umowy zawierającej niedozwolone postanowienia umowne. Skoro pozwany zawarł w umowie kredytu, łączącej go z powódką tego rodzaju postanowienia, nie może obecnie skutecznie powoływać się na brak możliwości ingerencji przez Sąd w ten stosunek umowny. Podstawą prawną tej ingerencji, polegającej na wyeliminowaniu § 7 ust. 1 i § 11 ust. 4 z umowy kredytu, jest art. 385¹ § 2 k.c., interpretowany w taki sposób, aby uzyskać rozstrzygnięcie zgodne z celem wyrażonym w art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13.

Wbrew stanowisku pozwanego, Sąd Rejonowy nie naruszył art. 56 k.c. w zw. z art. 4 i 5 ust. 2 ustawy antyspreadowej. Wskazać należy, że w wyniku tej ustawy do prawa bankowego został wprowadzony m.in. art. 69 ust. 2 pkt 4a, zgodnie z którym umowa kredytu powinna określać, w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego wyliczana jest kwota kredytu, jego transze i raty kapitałowo-odsetkowe oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. Zgodnie z art. 4 ustawy antyspreadowej w przypadku kredytów lub pożyczek pieniężnych zaciągniętych przez kredytobiorcę lub pożyczkobiorcę przed dniem wejścia w życie ustawy (co nastąpiło 26 sierpnia 2011 r.) ma zastosowanie art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz art. 75b prawa bankowego, w stosunku do tych kredytów lub pożyczek pieniężnych, które nie zostały całkowicie spłacone - do tej części kredytu lub pożyczki, która pozostała do spłacenia. W tym zakresie bank dokonuje bezpłatnie odpowiedniej zmiany umowy kredytowej lub umowy pożyczki. Na podstawie ww. ustawy zostało wprowadzone rozwiązanie pozwalające wyeliminować z obrotu postanowienia umowne zawierające niejasne reguły przeliczania należności kredytowych zarówno na przyszłość, jak i w odniesieniu do wcześniej zawartych umów w części, która pozostała do spłacenia. Pozwany Bank nie skorzystał jednak z tej możliwości. Nie zaproponował powódce odpowiedniej zmiany umowy, polegającej na wprowadzeniu do niej mechanizmów indeksacji opartych na obiektywnych miernikach. Wejście w życie ww. ustawy nie spowodowało zatem, że zamieszczone w przedmiotowej umowie kredytowej klauzule waloryzacyjne, nieokreślające sposobu ustalania kursu waluty waloryzacji, przestały być abuzywne. Przyznanie kredytobiorcy ustawowego uprawnienia do spłaty kredytu w walucie waloryzacji nie zmienia faktu, że przeliczanie wypłaconej powódce w złotych polskich kwoty na franki szwajcarskie zostało dokonane na podstawie kursu tej waluty wyznaczonego przez Bank wg jego uznania. W ten sam sposób Bank określał wysokość poszczególnych raty kredytu spłacanych przez powódkę.

Uwzględniając stanowisko Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zajęte w wyroku z 3 października 2019 r. (w sprawie C-260/18), zarzut pozwanego wskazujący na naruszenie art. 56 k.c. oraz art. 358 § 2 k.c. w związku z art. 354 k.c., jawi się jako oczywiście nieuzasadniony. Jak już wyżej wspomniano w orzeczeniu tym Trybunał

wykluczył możliwość wypełnienia luk w umowie, spowodowanych usunięciem z niej nieuczciwych warunków, wyłącznie na podstawie przepisów krajowych o charakterze ogólnym. Odmienne stanowisko w tym zakresie nie wynika również z przywołanego przez pozwanego wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 26 marca 2019 r. (w sprawie C-70/17). W orzeczeniu tym Trybunał w pierwszej kolejności wskazał, że zgodnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 sądy odsyłające są zobowiązane do zaniechania stosowania nieuczciwych warunków umownych, aby nie wywierały one, w braku sprzeciwu konsumenta, wiążących wobec niego skutków. Następnie powołując się na dotychczasowe orzecznictwo, Trybunał zaznaczył, że w przypadku stwierdzenia przez sąd krajowy nieważności nieuczciwego warunku zawartego w umowie zawartej między przedsiębiorcą a konsumentem, art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 należy interpretować w taki sposób, że niezgodny z tym przepisem jest przepis prawa krajowego dający sądowi krajowemu możliwość uzupełnienia tej umowy poprzez zmianę treści owego warunku (wyroki: z dnia 14 czerwca 2012 r., (...), C-618/10, EU:C:2012:349, pkt 73; z dnia 30 kwietnia 2014 r., K. i K. R., C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 77). Gdyby bowiem sąd krajowy mógł zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w takich umowach, to takie uprawnienie mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 dyrektywy 93/13. Uprawnienie to przyczyniłoby się bowiem do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez zwykły brak stosowania takich nieuczciwych warunków wobec konsumentów, ponieważ nadal byłiby oni zachęceni do stosowania rzeczonych warunków, wiedząc, że nawet gdyby miały one być unieważnione, to jednak umowa mogłaby zostać uzupełniona w niezbędnym zakresie przez sąd krajowy, tak aby zagwarantować w ten sposób interes rzeczonych przedsiębiorców (wyroki: z dnia 14 czerwca 2012 r., (...), C-618/10, EU:C:2012:349, pkt 69; z dnia 30 kwietnia 2014 r., K. i K. R., C-26/13, EU:C:2014:282, pkt 79). W dalszej części Trybunał dodał, że w sytuacji, w której umowa pożyczki hipotecznej zawarta między przedsiębiorcą a konsumentem nie może dalej obowiązywać po usunięciu nieuczciwego warunku, art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 nie można interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on temu, aby sąd krajowy, w celu uniknięcia unieważnienia tej umowy, zastąpił ten warunek umowny tym stanowiącym punkt odniesienia przepisem ustawowym w nowym brzmieniu przyjętym już po zawarciu umowy w sytuacji, gdy stwierdzenie nieważności umowy naraża konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje.

W niniejszej sprawie nie zachodziła sytuacja wskazana przez Trybunał, która upoważniałaby Sąd do uzupełnienia zawartej przez strony umowy kredytu w oparciu o art. 358 § 2 k.c. Przedmiotowa umowa mogła bowiem obowiązywać po wyeliminowaniu z niej abuzywnych postanowień, tym samym nie istniała potrzeba jej uzupełnienia.

Z przedstawionych wyżej względów, na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił apelację, jako nieuzasadnioną.

O kosztach procesu w instancji odwoławczej Sąd Okręgowy rozstrzygnął zgodnie z wynikiem postępowania na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych w brzmieniu uwzględniającym zmiany wprowadzone rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r., zmieniającym rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Wiesława Śmich Jerzy Kiper Zbigniew Podedworny

Zarządzenie: (...)